יט: ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר. משמע דימי עזרא היה מעובר וסמך קלת לדבר דכתיב (נחמיה ז) ויגע המלך הסכיעי וגו' וכתיב (שם ח) ויביא עזרא הכהן את התורה וכתיב (שם) ביום אחד לחדש השביעי וכתיב (שם) ויקרא בו וכתיב ביה (שם) היום קדש וכתיב (שם) ביום השני נאספו ראשי האבות לכל העם הכהנים והלוים אל עזרא הסופר ולהשכיל אל דברי התורה משמע שעשו שני ימים טובים של ר"ה וקרי ליה שני למילתיה וכתיב נמי (שם ט) ביום עשרים וארבעה לחדש נאספו כל ישראל בצום ובשקים וגו' משמע לפי שאז היה מולאי סוכות נאספו ואי לאו דעבדוהו ועשו סוכות בט"ו בו מ"כ ויום כ"ג מולאי סוכות ואין לומר דשבקוה לתעניתייהו משום מחרת י"ט ומשום כך המתינו עד כ"ד בו דמאז לא היו נוהגין בו ועוד שהרי דבר שבצבור היה אלא ש"מ דעבדוה לאלול: **ואל** יתקלקלו בולהו מועדות. למאן דאמר לקמן (דף כ.) שמעברין משום ירקון ניחא דשייך אכולהו אבל למאן דאמר משום מתיא קשיא דליכא קלקול אלא מיהא"כ למודיה ועוד כיון דידעי קביעות אלול אמאי מתקלקל ר"ה הא ידעי דתדמה מפני אד"ו ונראה דלאו משום אד"ו קאמר הא איצטריך מעברינן ליה אלא משום דזמנין דלא רלו עדים הלבנה ביום שלשים ואין מקדשין עד יום ל"א משום דמצוה לקדש ע"פ הראייה ופריך הא מקלקלא ר"ה שיעשו שני ימים מספק ומשני מוטב מתקלקל ר"ה ואל יתקלקלו כל המועדות יוה"כ וסוכות ושמיני עצרת אם יעשו ע"פ איום העדים לא על פי הראייה: **מתני' דלא** בר'. ות"ת ולתנא דידן כיון דלא נפקי על אדר השני איכף ידעו שמתעברה השנה בשלמא אם עיברוה קודם אדר יכולין להודיעם ע"י שלומי אדר אבל אם עברוה אחר כך היכי ידעי דהא מעברינן השנה כל אדר ולכל הפחות עד פורים וי"ל כיון דשלומים יוצאין על ניסן ממילא ידעי כשיגיע ר"ח ואין שלומין יוצאין א"כ השנה מעוברת:

דמר סבר בל המצות הנוהגות בראשון נוהגות בשני וטר סבר אין נוהגות. וטעמייהו מפרש מקראי בפ"ק דמגילה (דף י: ושם) ובירוב ספרים הגירסא איכא דמר סבר כל המצות הנוהגות בשני נוהגות בראשון ומר סבר אין נוהגות כו' ובפ"ק דמגילה (שם) כתיב כן בכל הספרים גבי פלוגתא דרבנן ורבי אלעזר בבני יוסי ורשב"ג ושם ליכא שני הגירסות: **אדר** הסמוך לניסן לעולם חסר. תימה א"כ אמאי יוצאין על ניסן מפני הפסח ומיהו לנסוף מסקינן תיובתא ואף על פי כן אנו נוהגין כן דשמא בימיהן שהיו מקדשים על פי הראייה מסקינן דזמנין מלא זמנין חסר אבל לדידן טוב למלאות הראשון דהוא חדש העיבור שניתוסף על השנה אף על גב דאמרינן דשנה מתעברת בסופה ובירושלמי דמגילה[19] איכא פלוגתא דקאמרינן התם עוקבא אשכח תרין מיגרין בחדא כתיב ושפר באנפוי ובאנפי חברי מוסיפין על שתא תלתין יומין ובחדא כתיב ושפר באנפי ובאנפי חברי מוסיפין על שתא ירח יומין מאן דאמר תלתין יומין אדר הראשון תוספת מ"ד ירח יומין אדר השני תוספת ולנסוף דחו לה דקסבר לו שלשים לו ירח: מאי

מיתיבי אוחכמים מטהרין תנאי היא דתניא הימים האלו הכתובין במגילת תענית בין בזמן שבית המקדש קיים בין בזמן שאין בהמ"ק קיים אסורין דברי ר"מ רבי יוסי אומר בזמן שבהמ"ק קיים אסורין מפני ששמחה היא להם אין בית המקדש קיים מותרין מפני שאבל הוא להם והלכתא בטלו והלכתא לא בטלו קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא כאן בחנוכה ופורים כאן בשאר יומי: על אלול מפני ר"ה ועל תשרי מפני תקנת המועדות: ביון דנפקי להו באלול אתשרי למה להו וכי תימא דלמא עברוה לאלול אמר רבי חיננא בר בהנא א"ר מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר לא מצינו דלא איצטריך הא איצטריך מעברינן ליה הא מיקלקל ר"ה מוטב תיקלקל ראש השנה ולא יתקלקלו כולהו מועדות דיקא נמי דקתני על תשרי מפני תקנת המועדות ש"מ: ועל כסליו מפני חנוכה ועל אדר מפני הפורים: ואילו נתעברה השנה יוצאין אף על אדר שני מפני הפורים לא קתני מתניתין דלא כר' דתניא רבי אומר אם נתעברה השנה יוצאין אף על אדר השני מפני הפורים לימא בהא קמיפלגי דמר סבר כל מצות הנוהגות בשני נוהגות בראשון ומר סבר כל מצות הנוהגות בשני אין נוהגות בראשון לא דכולי עלמא מצות הנוהגות בשני אין נוהגות בראשון והכא בעיבור שנה קמיפלגי דתניא כמה עיבור שנה ל' יום רשב"ג אומר חדש מאי שנא ל' דידעי חדש נמי ידעי א"ר פפא מ"מ"ד חדש רצה חדש רצה שלשים העיד ר' יהושע בן לוי משום קהלא קדישא דירושלים על שני אדרים שמקדשין אותם ביום עיבוריהן למימרא דחסרין עבדינן מלאין לא עבדינן לאפוקי מדדרש רב נחמן בר חסדא רבי סימאי משום חגי זכריה ומלאכי על שני אדרים שאם רצו לעשותן שניהן מלאין עושין שניהן חסרין עושין אחד מלא ואחד חסר עושין וכך היו נוהגין בגולה ומשום רבינו אמרו לעולם אחד מלא ואחד חסר עד שיוודע לך שהוקבע ר"ח בזמנו שלחו ליה למר עוקבא אדר הסמוך לניסן לעולם חסר מתיב רב נחמן על נסן ועל תשרי אי אמרת בשלמא זמנין מלא זמנין חסר משום הכי מחללינן אלא

וחכמים מטהרין. דעיקרו כלי זכוכית הן ולא אזלי בתר המעמיד. ע"א כלי זכוכית עהורין שניקבו והעילו לתוכן אבר יהודה בן שמוע מטמאין טומאת כלי מתכות דאורייתא אם נגע בהן טומאה הכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרים מטומאת כלי מתכות דאורייתא אלא משום טומאת כלי זכוכית דרבנן שאין כלי מתכות טמאין דאורייתא אלא המגויר בפרשה (במדבר לא) והזב והכסף והנחשת והברזל וגו': **מגאי היא.** מי בטלה מגילת תענית: **הא איצטריך.** מי משום ירקא מי משום מתיא כדלקמן (דף כ.): **והא קמקלקלא ר"ה.** דנמצא אלא עשאוה בני הגולה כהלכה אם מעברין אלול: **דיקא נמי.** דלהכי משו רבנן דלא ליקלקלו שאר מועדות והתירו שיהא ר"ה מקולקל לגולה: **ואלו אם נתעברה השנה.** לאחר שנכנס אדר הראשון והלכו השלומים יצאו ב"ד ועיינו ועיברוה לעשות אדר השני אחר זה: **נוהגות בראשון.** ויצאו ידי חובתן בפורים שעשו בראשון: **כמה עיבור השנה.** ימי אדר הראשון שאותו עושין עיבור לשנה: **תדש.** קא סלקא דעתך כ"ט ימים: **מאי שנא.** למאן דאמר שלשים דאין צריך לחזור ולשלוח שלומים על יום קידוש אדר השני: **דידעי.** בני הגולה שלעולם אדר הראשון מעובר ויצוה ל"א מתקדש: **למאן דאמר תדש.** נמי אין צריך להודיע דהא ידעי דלעולם חסר ויום שלשים מתקדש: **רלו תדש רלו שלשים.** לפיכך צריכין להודיע אם עשאוהו מלא או חסר: **שמקדשין אותן ביום עיבוריהן.** יום שלשים קרי יום עיבור שאותו עושין עיבור לחדש כשמעברין אותו שמקדשין יום שלשים של שניהם לר"מ הנכנס יום ל' לאדר הראשון הוא ר"מ לאדר השני ויום ל' של אדר השני הוא ר"מ לאדר השני: **למימרא דחסירין עבדינן כו'.** בגיחותא: **אחד מלא ואחד חסר.** דיקא קאמר ראשון מלא ושני חסר: **משום רבינו.** רב: **שבוקבע** ר"ח בזמנו. עד שאמרו לך הבאים מארץ ישראל קדשו כ"ד ר"מ אדר השני ביום ל' לאדר הראשון ועשו את הראשון חסר: **מחללין את השבת.** עדיים שלחו את הלבנה בחידושה מחללין את השבת לצאת חוץ לתחום לבא לב"ד להעיד לפניהן לפי שהמועדין כולן תלויין בשני חדשים הללו. וקס"ד חילולא דשבת דרחמנא משום דקביעא ירחא לפי ראיית הלבנה הוא אם אלא מלא אם חסר חסר: **משום הכי מחללין.** אם ראוהו ביום ל' שאם לא יבאו ויעידו שראוהו היום לא יקדשוהו ב"ד עד מחר ויעשו את החסר מלא: אלא

עין משפט נר מצוה

קב א מיי' פ"ב מהל' כלים הלכה יג:
קג ב [מיי' פ"ב מהל' מגילה והעטה הל' יג ופ"ג ה"ב] טוש"ע א"ח סי' תקפ"ג סעיף ה וסימן תרפו סעיף ה) [רב אלפס מלן ונתענית פ"ב ומגילה סוף פ"א]:
קד ג מיי' פ"ד מהלכות קידוש החדש הל' ח:
קה ד מיי' שם פ"ח הלכה ה:

רבינו חננאל

וחכמים מטהרין. כלומר בחזקת שבורין הן. ור' מאיר הוא תלמיד ר' עקיבא, ור' עקיבא תלמיד דר' אליעזר ור' יהושע, הללו תלמידי רבן יוחנן בן זכאי שחרב הבית בימיו. הנה דבר ברור כי יהודה בן שמוע לאחר חרבן הבית היה. **ופרקינן** תנאי היא דתניא הימים הכתובים במגילת תענית בין בזמן הבית בין אחר חרבן הבית אסורין בתענית דברי ר"מ, דסבר לא בטלה מגילת תענית. ר' יוסי אומר בזמן הבית אסורין בתענית, שימי שמחה היא להן. אחר חרבן מותרין בתענית מפני שימי אבל הן. כלומר, אחר חרבן הבית בטלה מגילת תענית. והא ר' יהודה בן שמע"ר ר"מ רביה הוא דעבד. **ואסיקנא** והלכתא בטלו, ומותר להתענות בכל הימים הכתובים במגילת תענית וזולתי תחובה ופורים דלא בטלו ואסור להתענות בהן. על אלול מפני ר"ה כולו. ואקשינן וכיון דעפקו באלול ונקבעה ראש שנה בתשרי עוד למה צריכין השלוחין לצאת, דבר ידוע הוא בי' בתשרי יום הכיפורים בט"ו בו סוכות. וכי תימא היישינן דלמא עברוה לאלול, והא קיימא לן דמימות עזרא לא נתעבר אלול, מראין הדברים דבימות עזרא עברוה לאלול בסוברת שהיתה בידם. וכי עברו (במסכת יום טוב ואם כן כי נתעבר) אלול עזרא חגי זכריה ומלאכי כי כולן בזמן אחד היו. וכבר פירשנוהו במסכת יום טוב. ואם כן כי נתעבר אלול, והמדינות הרחוקות מבית דין לא ידעו, נתקלקלה ראש שנה שעשו ראש שנה ביום ל' של אלול כ"ט ימים, וכיון שאלול נתעבר נמצא יום ל' (ר"ח) חשבון אלול, והם קבעוהו תשרי. ואמרי מוטב תיקלקל ראש שנה ולא יתקלקלו המועדין כולן. ודייקינן הכי דראש שנה ודאי נתקלקלה, ולא חיישינן אלא לתקנת המועדות מדוקיא דמתניתין דקתני

מסורת הש"ס

ו) ביצה י. ע"ש בכ: ע"ש לקמן לב. ע"ש, **ב)** [תוספתא פ"ג הי"ג], **ג)** [מגילה י:], **ד)** מנחדרין יל. עכיין ט:, **ה)** [מנחדרין יל.], **ו)** [דברים ר"ג כד תסדא כל"ל], **ז)** [כתובות נח.], **ח)** לקמן כח.; **ט)** [פ"ח הל' ה],

מוסף רש"י

מימות עזרא ואילך. הלי דעקו מימות עזרא, משום דבימיי עברוהו לתיבר כשנה (נחמיה ח) ויים בשני, וכתיב בשנה משמעי: [ביצה ו.].

רבינו חננאל (המשך)

ועל השרי מפני תקנת המועדות ש"מ. פירוי להודיע לכל ישראל שהרשות ביד בית דין לעבר, ואע"פ שלא היה לעולם. ועל בסליו לידע מתי נקבע לעשות בכ"ה חנוכה. ועל אדר לעשות ביום י"ד בו פורים. ואוקימנא דלא כר' דאמר אם נתעברה שנה יוצאין אף על אדר השיני מפני הפורים. וכולי עלמא כל מצות הנוהגות בשיני [אין] נוהגות בראשון, ובעיבור שנה פליגי, תנא דיון סבר לה כתנא קמא דברייתא דתניא עיבור שנה ל' יום, ור' סבר לה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר חדש, ואוקימנא רצו חדש רצו ל' יום. הגיד ר' יהושע בן לוי על שני אדרין שמקדשין אותן ביום עבוריהן. פיר' כיקדשין ראש חודש אדר שיני ביום ל' של אדר הראשון שהוא יום עיבורו, ויום ל' של אדר שני מקדשין אותו ראש חודש ניסן. למימרא דשיני אדרין לעולם חסרין הן, ולאפוקי מדרב נחמן בר רב חסדא דדרש העיד ר' סימאי משום חגי זכריה ומלאכי על שני אדרין שאם רצו בית דין לעשותן שניהן חסרין או שניהן מלאין או אחד מלא ואחד חסר עושין. וכך היו נוהגין בגולה, והיא מומבדיתא. אמרו משום רבינו לעולם אחד מלא ואחד חסר עד שיוודע שהוקבע ראש חודש בזמנו. הגידות שהגיד ר' סימאי משום חגי זכריה ומלאכי סוגיא דשמעתין סלקא, ונרסינן בבכורות פרק מעשר בהמה דקאי ר' עקיבא בשיטתיהו ואמר אדר הסמוך לניסן זמנין מלא וזמנין חסר, וכן עזרי הוא דשבר אדר הסמוך לניסן לעולם חסר וקיימא לן כר' עקיבא. וכן הא דגרסינן הבא בהאי עניינא דשלחו ליה למר עוקבא אדר הסמוך לניסן לעולם חסר, עלתה בתיובתא,

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com